

EU-verdrag | Wat als Europa Groenland moet gaan verdedigen? Wie gaat dat doen, en hoe? Eigenlijk is er niets geregeld, of in ieder geval niet zonder de Amerikanen.

Oude gedachten over Europese Navo, zonder VS, borrelen weer op

Romana Abels
Brussel

In het EU-verdrag staat een clausule die iedereen tot nu toe voor lief nam. Artikel 42.7, waarin staat dat een aanval op één lidstaat betekent dat de andere komen helpen. Nogal wiesde, dacht iedereen jarenlang: natuurlijk komen we voor elkaar op. Maar nu de Amerikaanse president Donald Trump zo gretig naar Groenland kijkt, dringt het pas door: die woorden betekenen helemaal niks. Wie doet wat? Wie voert het commando? Vanuit waar? Europa heeft niets. Geen satellieten voor communicatie, geen hoofdkwartier en geen oppercommandant. Alles is Amerikaans.

Dat moet anders, dringend. Niet alleen vanwege Groenland, want eigenlijk is niet eens duidelijk of Groenland wel valt onder dat artikel 42.7: het is op zichzelf geen EU-lid. Maar toch klinken plotseling vanuit Brussel geluiden over een eigen Europese Navo, of hoe dat ook heten mag.

Om te beginnen bij Andrius Kubilius, de Eurocommissaris voor Defensie. Kubilius moet het vak eigenlijk nog een beetje uitvinden, want de Europese Unie had nooit eerder een defensiecommissaris. Vorig jaar zette Kubilius groot in. Hij zei dat er een ‘big bang’ nodig was in defensie-investeringen, waarop een bedrag van 800 miljard gevonden werd.

Afgelopen maandag, toen hij een toespraak hield bij een Zweeds veiligheidsinstituut, ging hij verder. “De onzekerheid over de toekomst van het trans-Atlantisch partnerschap vereist onze daadkracht”, zei hij. Want neem bijvoorbeeld dat artikel 42.7, de Europese versie van artikel 5 in het Navo-verdrag. Kubilius: “Hoe kan de Europese Unie dat artikel uitvoeren? Wie zal ons op zo’n moment coördineren?”

27 minilegers

Kijk, zei Kubilius. De Amerikanen gaan hun aandacht verleggen van Europa naar elders. Maar moet er dan geen Europese Navo komen, met een Europese oppercommandant? Een Europese commandostructuur, een Europees hoofdkwartier? En dan nog iets: “Hoe gaan we die 100.000 Amerikaanse troepen vervangen die nu de rugengraat van de militaire kracht van Europa vormen? Wie worden dat, Duitsers? 27 minilegers? Of een Europees leger van 100.000 man?”

De Franse president Emmanuel Macron en de Duitse oud-bondskanselier Angela Merkel stelden

In het kort

Eurocommissaris Kubilius pleit voor een Europese Navo

Europa is in de Navo in zijn ogen te afhankelijk van de Verenigde Staten

Maar Europa beschikt niet over commando- en controle-systemen; die hebben de VS

‘We moeten bereid zijn militair stappen te zetten, zo nodig buiten Navo-verband’

Europarlementariër Thijs Reuten (GroenLinks-PvdA)

zo’n Europese Navo al een paar jaar geleden voor, maar nu is de tijd mis-schien wél rijp.

Laten we beginnen met de op-richting van een Europese Veiligheidsraad, aldus Kubilius. Daar kan ook het VK aan meedoen, en Noorwegen. Hij ziet het zó voor zich: zes permanente leden: de grote landen. De kleinere nemen in een roulatie-schema deel.

Het lijkt voorlopig nog dromerij, maar Kubilius krijgt wél bijval van het Europees Parlement, dat volgende week zijn jaarlijkse rapport uitbrengt over het gemeenschappelijk defensiebeleid. Dit jaar was de Nederlandse Europarlementariër Thijs Reuten (GroenLinks-PvdA) daarvoor verantwoordelijk.

Als het wordt aangenomen, wat waarschijnlijk is, beveelt het Europees parlement aan om een commandostructuur in te voeren, waaronder Europese troepen onafhankelijk van de Navo kunnen opereren. “We moeten bereid zijn militair stappen te zetten, zo nodig buiten Navo-verband”, zegt Reuten.

Het Europees Parlement stelt ook dat het duidelijk moet worden wat artikel 42.7 uit het Europees Verdrag nu eigenlijk betekent. Als een lidstaat wordt aangevallen, moet die kunnen weten wat de anderen doen, hoe en waarmee. Dat moet losstaan van de Navo.

Reuten vindt dat de EU haast moet maken. “We hebben de eerste vier jaar met Trump gedacht: uitzitten, uitzitten, uitzitten. Toen kwam Biden. Toen hebben we gedacht ‘Ah, lekker’, en we zijn weer in slaap gesukkeld. Maar het moet.”

Voortouw

Hoe? Defensie is immers nooit een EU-bevoegdheid geworden. Maar Reuten ziet mogelijkheden. Een groep landen zou bijvoorbeeld kunnen afspreken om het voortouw te nemen. “Je zou je kunnen voorstellen dat het zich ontwikkelt zoals de euro, die niet overal tegelijk werd ingevoerd. Dat eerst een groepje van landen een kopgroep vormt en dat dat dan uitgroeit tot een soort groep van vijftien landen. Dat is vanuit het parlement natuurlijk niet een heel fijn idee, want dat betekent dat wij er geen zeggenschap over hebben, maar dat moet dan maar even.

“Dan komt de vraag: hoe gaan we dan daadwerkelijk opereren. We hebben geen commandostructuur, geen commando- en controlesystemen. We kunnen geen operaties leiden en uitvoeren zonder de steun van het Navo US Command and Control systeem. Maar onze Oekraïense vrienden hebben een alternatief. Dat is met een beetje goede wil en een beetje innovatie prima bruikbaar als commando- en controlesysteem. Het is niet hetzelfde als wat we nu hebben met de Amerikanen, maar het voldoet.”

Dat Oekraïne betrokken moet zijn, is volgens Reuten zo klaar als een klontje. “Zonder Oekraïne is het hele idee dat we onafhankelijk kunnen worden van de VS een illusie. We hebben hen even hard nodig als zij ons.”

Maar dan komt de hamvraag: “Als er daadwerkelijk een moment komt dat we misschien naar Groenland moeten, of onze eigen territoriale verdediging ter hand moeten nemen, is de vraag of wij daartoe bereid zijn. Ik denk dat we dat gesprek moeten gaan voeren, aan de keukentafel. Dat doen ze al lang in Estland en Finland, maar nog lang niet in Lissabon en Amsterdam.”

vandaag 4

Europa stuurt symbolische militaire missie naar Groenland

Zodra euthanasie op tafel ligt, kun je als behandelaar al bijna niks meer

wetenschapsjournalist Koos Neuvel
de Verdieping 6|7

Nieuwe start, andere cultuur?

The Voice keert terug, met extra vertrouwenspersonen

de Verdieping 2|3

ILLUSTRATIE NANNE MEULENDIJKS

Wat kun je op afstand voor Iran betekenen?

vandaag

8

Trouws nieuwe ombudsman over activisme

opinie

23

ADVERTENTIE

SAWADEE

vakanties voor reizigers

Droom het
Doe het
Deel het

Scan de QR-code en bekijk onze reizen

GROEPS REIZEN

FAMILIE REIZEN

SINGLE REIZEN

22-35ERS REIZEN

TROUW.NL | 83STE JAARGANG NR 24910
| POSTBUS 859 1000 AW AMSTERDAM |
020-562 9444 | MIJNOMGEVING.TROUW.NL |
KLANTENSERVICE 088-0561588 |
BEZORGING 088-0561599

BELGIË € 4,90

